

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1949 ————— Any XXXVIII
BARCELONA 5 DE MAIG DE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

HOMENATJE GRANADOS
LYÓ 29 ABRIL

MADE IN... «LLIGA REGIONALISTA»

—Ja pots estar satisfet!... En representació nostra
t'hem enviat el Cònsol d'Espanya!...

CRÒNICA

P. F. A.

EN el període heroic del catalanisme, quan teníem martres i hèroes, i cada un de nosaltres portava al cor la ilusió de continuar la crònica d'en Muntaner, veient que les hores violentes no arribaven, suspiravem: «El nostre patriotisme és una cançó. No guanyarem mai la llibertat de Catalunya.» Però un home guanyava la Englantina, i decorat amb una negra cabellera i una morada xalina, ens declamava uns versos patriòtics, escrits al marge de l'història de Catalunya. La mateixa veu infantil d'*Els Jocs Florals de Canprosa* cridava: «Som un poble masclé!», el chor de dependents engegava *Els Segadors*, i cridavem: Visca Catalunya! amb un fervor de catacumba. Tot molt ingenu i molt inofensiu, però al menys ens desbravavem una vegada a l'any i teníem un Tirteu de temporada.

El Jurat calificador dels Jocs Florals, no ha otorgat enguany la Englantina. Aquest any no hi ha patria. Hi haurà fè, però en l'església romana; hi haurà amor, però no pas per a Catalunya. Ja no és ni una causa el nostre patriotisme, sinó un empleu, una papereta electoral, un ateneu autonomista, un article editorial. A Canprosa hi ha més prosa que mai, i fins en Santiago Rusiñol demanarà, tot entendrit, que tornin les velles cançons que maleïen a Felip V, i siguin altra volta versos i no pas carrers de l'aixamplis, Mallorca i Aragó, Roselló i València.

Però ¿per què hem de demanar odes pindàriques, si ja no les sentim? Els Jocs Florals, amics, tan abominats, eren la plasmació de la nostra ànima. Ells iniciaren el nostre resorgiment, ells presenciaren i promogueren les nostres turbulències, però quan la patria se converteix en un escalafó i en parodia electoral, els Jocs Florals en prescindeixen d'ella, declarant, vestals del foc sagrat, que no som dignes d'ella quan no sabem cantar-la. Els capellans encenen la fè i les dònnes l'amor, i per això la nostra vida poètica, no s'inspira més que en aquest doble sentiment de capellà i de femella, que's reb en la missa de dotze dels diumenges. Els moderns catalanistes del Passeig de Gràcia dominical, triomfen damunt dels vells patriotes del carrer d'Escudellers, de la Popular i Ramón Llull. Pompeya guanya a l'Unió Catalanista.

¿I per què hem de conservar la lírica d'antany, si ja no cau vi novell en les botes velles? Si en Fonte ja no reb cops de puny policíacs, ni en Roig i Pruna puja als bancs a cridar, ni cap Manaut pateix martiri, ni en Puig i

Cadafalch té de fer modificacions capilars, ni en Salat treu el trabuc de casa, ¿per a què els clams fanfarrons dels trovadors? Si el cònsol d'Espanya a Lyon reb la representació de la Lliga en l'homenatge a un català gloriós i malhaurat, ¿a què entretenir-se amb cançons, com si sortíssim a cantar «caramelles» a Catalunya, per costum i no pas per passió? I si en Prat de la Riba en lloc d'anar a la presó fa «visita de cárceles», ¿com demanar persecució per la patria? Si celebrem banquetes, ¿a què vindria parlar d'abstinències?

En 1916, quan totes les patries s'encenen en un paroxisme tràgic, a la nostra patria nova ja no tenim esma, ni per a dedicar-li versos. Com a la Raquel Meller no se li ocorreixi llençar un cuplet patriòtic, en la Pasqua de aquest any Catalunya no tindrà una cançó. I al menys, amics, si no una cançó, que tingui un cuplet.

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

UN COMPTE EXAGERAT

Mestre Feliu va deturar-se en un hostal, a les portes de la ciutat de Vic.

Com que traguava molta carpanta, va cridar al hostaler i li va dir:

—Què teniu per a matar el cuc?

—No us puc oferir sinó un parell d'ous ferrats—respongué l'hostaler.

—Ja és ben poc, per a la fam que porto, però vaja!...

Mestre Feliu s'hi entaulà, menjant de gust el parell d'ous i, desmemoriat com era, s'en anà del hostal sense pagar el gasto.

Mes quina fóra la seva sorpresa quan un dia, al cap de quatre anys, a instancies del hostaler, es vegé citat pel Jutjat de Vic que li reclamava el pagament de dos mil duros, import dels ous que s'havia menjat en aquella ocasió precisa.

Davant del Jutge i de Mestre Feliu, l'hostaler volgué justificar el séu crèdit.

—Dos mil duros, i encara em quedo curt!—repetia, intranzigent.—Vostès no ignoraràn que aquells dos ous haurien esdevingut, a no trigar, dues hermoses gallines; que aquestes gallines en poc temps haurien fet molts altres ous que, posats a la lloca haurien sigut més tart moltes més gallines, que al séu dia hurien post, i que, així succesivament, multiplicant-se, avui, al cap de quatre anys constituirien una fabulosa fortuna... Ja veuen si em quedo curt!...

La causa passà a l'Audiència de Barcelona.

Vingué el dia de celebrar-se la «vista». Tot-hom estava en son lloc: el president, el jutge fiscal, l'hostaler

acusador, el defensor, els testimonis, tot-hom, menys l'acusat Mestre Feliu, qui arribà a la Sala amb mitja hora de retràs.

—Com és que ha trigat tant?—li preguntà el president.

Mestre Felip respongué sense immutar-se:

—Dispensi si he fet tard, però és que he tingut de coure unes quantes faves abans de sembrar-les.

Al sentir això tot-hom se posà a riure.

—I ara!—replicà el president.—A qui ho farèu creure? No veieu que tot-hom sab que les faves cuites no se sembren?... Lo que heu de fer vós és preparar-vos a pagar els dos mil duros que deveu al hostaler.

—Dos mil duros?... de què?

—Del parell d'ous, que us vau menjar—interrompé l'hostaler—i que avui me representarien moltes gallines.

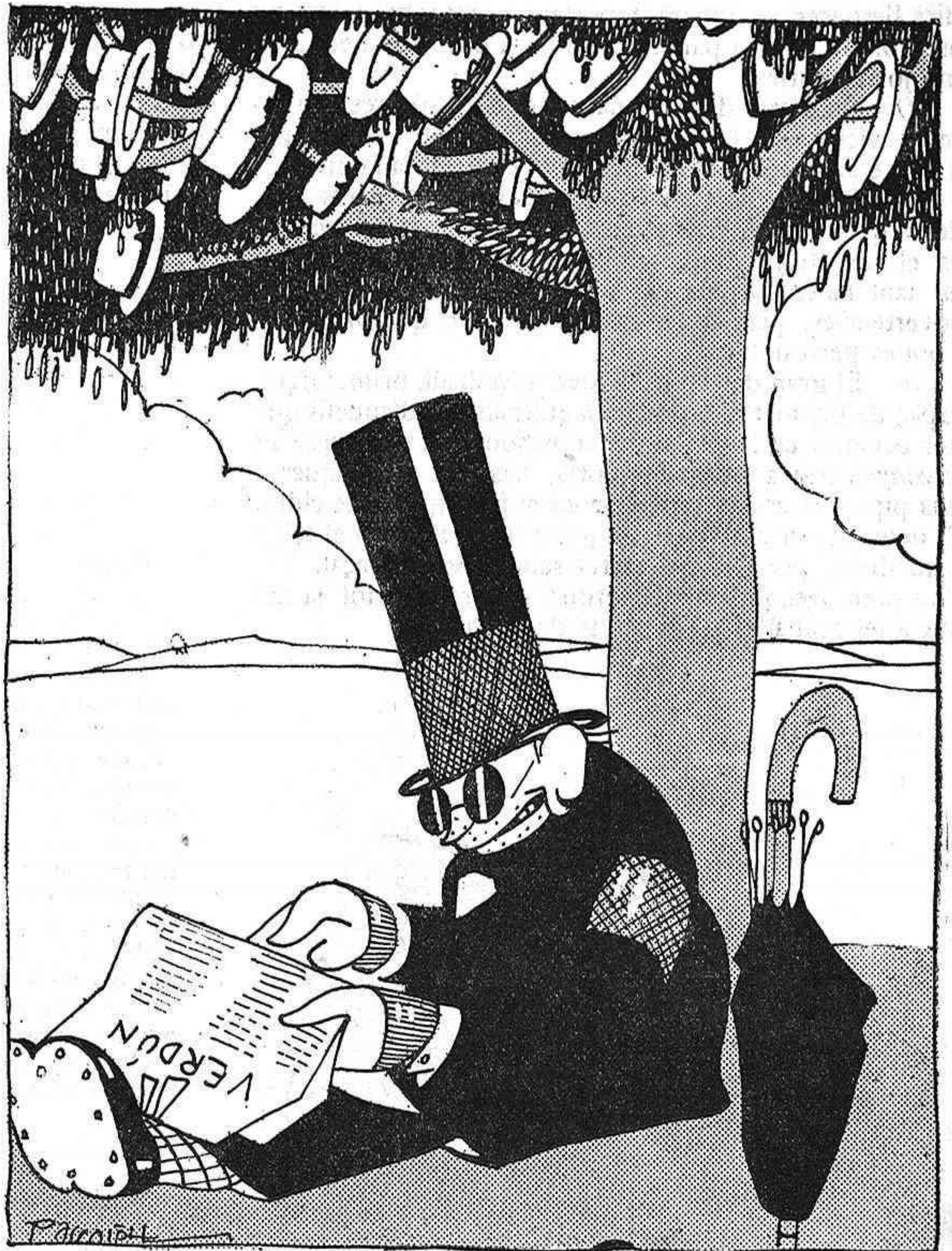
—Que eren crusos o cuits, els ous?—preguntà Mestre Feliu.

—Cuits i ben cuits.

—Doncs no'ls pago, perquè si vostès reconeixen que les faves cuites no poden sembrar-se, també han de reconèixer que'ls ous ferrats no's poden tornar gallines.

El tribunal el va absoldre a corre-cuita.

ADELI

—Tres mil russos?... Ara que ja han sortit els berrets de palla?...

Els drames policíacs

Ni la pigota senyala tant a les persones com les facies de l'Arseni Lupin i companys martres, i les heroicitats d'en Sherlock Holmes i demés detectius, han senyalat primerament el cinematograf i després el teatre.

I no és pas que aquests drames, melodrames o drams siguin més interessants que'ls diguem-ne clàssics com *La aldea de San Lorenzo*, *El jorobado*, *La portera de la fàbrica*, *Los dos sargentos franceses*, etc., etc. No, i no solament són menys interessants sinó que són més estúpids.

Anem a pams. Durant uns quants anys el melodrama se feu social i poguerem riure amb *Los misterios de la Inquisición*, *Zola o el poder del Genio*, etc. I a treure'ns aquest plaer han vingut els drames policíacs; és per això que'ls hi tenim rabia.

Per fer un drama d'aquests de detectiu, se necessita:

a) Una joia robada; un pare, fill o germà assassinats

de manera misteriosa; una fortuna immensa que perilla o que ja ha sigut copsada per un o varis malfactors.

b) El lladre, l'assassí, el detentor de la fortuna. Aquest, per a quedar bé, té d'ésser un comte o marquès o baró, molt elegant, tractant-se amb lo bó i millor; res, que ningú ho diria. Es molt convenient que sàpiga disfregar-se. En cas de que no hi hagi marquès, el lladre també pot ésser un vellot repugnant amb ulls d'òliba i bec d'esparver, però és millor que aquest paper el faci en un dels actes el senyor baró convenientment disfregat.

c) Els còmplis del lladre principal. En aquest rengló tot hi cab, apatxes, capellans, cow-boys, coupletistes, banquers, drapaires, mariners, saltimbanquis, gitanos, és igual: per lo que tenim de fer-ne!

d) Molts revòlvers, navages, llaços escorredors i demés eines de fer mal.

e) Un policia burro. El policia burro és oficial; se pensa saber-ne molt i sempre li amaguen l'ou; el policia burro sempre serà gras, el policia burro vestirà jaquet i capell de mitja copa. Com és natural, en el séu paper

dirà bestieses, se donarà importància, no sabrà veure un ase volar i, en una paraula, el policia burro farà el burro (no jòc de cartes).

f) Un seguit de personatges que no són res, únicament víctims. A l'un l'hauràn robat, a l'altre deshonrat, a l'altre amenaçat i al de més enllà escursat la familia.

g) Els ajudants del detectiu. Joves elegants més fidels que un goç, creient en el *maestro* (això del *maestro* és el detectiu) més que en Déu, fidels abnegats; de tant en tant fiquen la pota per a que l'amo pugui fer-los-hi advertencies, però fonamentalment xicots que prometen i bones persones; i

h) El gran detectiu. Ni jove ni vell; alt, prim, forçut, capaç de dejunar més que un faquir; els ulls d'aquells que per penetrar en l'interior d'una persona són pitjor que un *russinyol* per a obrir una porta; faccions enèrgiques i una pipa que crema sempre com si fós un forn de vidre. El detectiu per anar per casa gasta una bata amb el teixit a quadrets, per anar pel carrer sempre va disfregat. To s'ho pren tranquilament, perque després de tot ja sab que a les acaballes ell és qui té de guanyar.

SANTA CREU

—Vostè, senyor galant, que té la cara com el diamant...

—Diamant en brut, vols dir?

Un cop recullit tot això, arregleu-vos com volgueu. No ve d'un tanto. D'aquests personatges feu-ne una amanda russa en la qual cada hu se mogui conforme a les seves facultats, afegiu-hi un escenògraf que sàpiga representar un incendi paorós, una explosió tremenda, una inundació que no s'assequi i la gracia ja està feta.

Veureu com vindrà la gent.

Maig

El mes de maig que pel verger de sa boqueta fa la rialla més dolça, més plena i satisfeta, que canta amb les mil solfes de tants aucells jolius frenètics i gelosos rondant vora'ls breus nius.

Que daura ginesteres, encèn els pedrenyals amb flams d'herbes que esperen granets de pols florals; que obra la pell gravada del brot tendre del pí perquè la pinya infanta somiqui al cel marí, i cull de sota els pàmpols la flor del raim sà, deixant el pistil mestre sospès en cada grà.

Que ompli els prats de verdura, i dona blavò al riu perquè altruista la escampi si és baix el regadiu; que torsa les espigues quan la farina blanca per art d'encantament entre arestes se tanca amb por de que li robin tantes roselles vils que per malvades tenen negrosos els pistils.

Que posa a prenys les fruites i neula les sobreres perquè les preferides guanyin en llemineres.

Que neva les acacies sabent que'l romaní ha dat a cent abelles l'escàs menjar diví...

**

Magnífic mes el maig, ell té en el séu *mal dia* sant Pere Regalat, aquell que'ls nuvols guía i quan la terra eixuta vol aigua pels cereals, fà ploure un mes i dies a botes i a barrals.

L'Isidre Llaurador també hi fà bona planta en aqueix mes agrícola que vist pels ulls encanta. ¡Llàstima que al séu trenta, quan ja se'n và a la mort, hi tinga un rei Ferrán que porta mala sort, parlant-nos de desgracies, de guerres i tributs, de presóns i malures, de fam i homes venuts!...

J. COSTA I POMÉS

Idili

Ell és un sargent, sapat, jove, ben afeitat, sa pollera retallada i els galons llunts quasi, quasi, tant com les sabates que porta, acabades d'enllustrar. Sembla un sorge de quota, mireu si n'és d'elegant.

Ella és un aucell estrany. Perteneix a la raça de senyores que, atacades per la epidemia del tifus, se'quedaren sense cabells al passar la malaltia i que ara els porten

curtets, curtets i riçadets. El séu trajo és admirable: unes faldilles dolentes volent semblar bones, diguem de cotó volent semblar seda; una bruseta fantàstica mig de tul negre, mig de seda vermella i mig de *glacé* torrat. Les sabates són extremades, fetes malbé i inadobades. Res, que tot plegat fa molt fàstic.

L'idili no és gens plàcit, al revès: la senyora ridícula ataca pel cap al soldat sapat, ferm, al troç d'home.

Nosaltres escoltem la conversa de taula a taula. Es edificant; el jove, el sapat, l'elegant queda com una gallina mullada, i ella, la de fer riure, sembla una pantera segons esgarripa amb la llengua i mossega amb la mirada.

- Ets un porc!
- Però dona...
- Ets un lladre!
- Però dona...
- Ta mare!
- Però dona...
- Ton pare!
- Però dona...
- El capellà que va batejar-te, tos oncles, els avis!
- Però dona...
- Lladre!
- Dona...
- Lladre! Lladre! Lladre!
- Prou!
- Lladre!

Paff! (això és el soroll d'una plantofada).

— Rei meu, ¿què t'he dit per posar-te aixís?

— Calla!

— Rei...

— Au!

— Rei...

— Au!

El sargento s'alça i pira; la senyora desde la porta del bar va dient:

— Rei, xato meu! Vina, reiii!...

A CAU D'ORELLA

Si nosaltres haguéssim redactat un diari, hi hauríem escrit a doble columna, aquest títol, comentari a la sessió municipal, on se va acordar no assistir al concert que la ciutat de Lyon, donava per a glorificació del nostre gran artista: La crucifixió d'en Granados.

Els nostres diaris descrigueren la sessió i fixaren la votació lamentable: 24 vots, contra 21. Res més. Però nosaltres hem pogut escriure que en el delictes de ciutadania comés pel municipi, se pot també preguntar, com en els folletons castellans: «¿Quién es ella?»

El senyor Puig i Alfonso és un bon llibreter, un bon regionalista i un bon home. Ella, doncs, no perteneixerà mai al senyor Puig i Alfonso, home tant auster que no lamentarà aquest *lasciate ogni speranza* femení que li penjem. Però el senyor Dessy i Martos, és l'antípoda del senyor Puig i Alfonso. Quan se pregunta per «ella», «ella» és sempre del senyor Dessy i Martos. L'eloqüent regidor té les característiques de la nostra plaça de toros,

— Vols dir que no és massa petit?
— No, dona; precisament en el berret oh! és on hi ha la bona elegància.

UN METGE VADEVILLBSC

— És inútil, no la visitarà.
— Ai, ai! no diuen que és especialista per a senyores.
— Sí, però per a senyores guapes.

la qual, segons *El Poble*, estava l'altra dia bulliciosa i carnal. El senyor Dessy és bulliciós i carnal, i se diu don Joan, per a arreplegar totes les predestinacions.

Les dues minories, la radical i la regionalista, acordaren acceptar el convit del municipi de Lyon, nomenant representants al senyor Dessy i Puig i Alfonso. En sessió pública, se fixaria la quantitat necessaria al viatge. Però en Puig i Alfonso se n'entera, s'alarma, grinyola i anuncia la seva decissió de no acceptar la representació municipal.

—¿Per què ho fa això, senyor Puig?

El senyor Puig, púdicament vermell, responia:

—Perque en Dessy, a l'arribar a Lyon, agafarà dues *cocottes* i donarem un espectacle. Estic escarmentat, creguim que estic escarmentat.

El pudor d'en Puig i Alfonso, fou irreductible i la fórmula fracassà. Els germanòfils, capitanejats per en Gili i Roig s'oposaren al viatge i el Municipi, menys escrupulós que'n Puig i Alfonso, perdé'l pudor. I pensar que allò tenia un tant fàcil adob:

—Això s'arregla molt fàcilment senyor Puig!—li objectaren.

—¿Però com, senyor, com?—interrogava el pobre.

—¿Que en Dessy, agafa dues *cocottes*? Doncs vostè, senyor Puig, n'agafa quatre!

La retirada d'en Pere Corominas no ha estat una voluntaria exoneració, sinó un personal segrest. En Reventós podria escriure el conte de l'home que's va segrestar a sí mateix. No escriu, ni parla, ni surt de casa. Quan l'abandonà el dijous per a assistir a les misses d'en Granados, pensaria que assistia, emperador de la plaça de Urquinaona, als seus propis funerals.

L'altre dia i per a convidar-lo al sopar en honor de França, pujà a casa seva una comissió de joves.

—Passin, passin...

Entraren en una saleta, i el més ferm, exposà a un de la família, els seus propòsits de que anessin al banquet totes les personalitats francòfiles. El bon xicot, no havia acabat de dir el seu pensament, quan del fons d'una arcosa, fent tremolar uns *portiers*, amb tremolors espiritistes, sortí una veu cavernosa:

—Deixeu-me en pau. Sóc home a l'aigua! Sóc home a l'aiguaaa!

Era l'ànima d'en Pere Corominas.

—No sabeu? An en Sagarra...

El rotllo allarga'ls caps, se posa serio, fa un gest estrany i riu. El rotllo se dispersa per l'Ateneu, s'escampa per la ciutat, i arreu on hi ha un poeta, un escriptor o un aristòcrata, l'interrogació se repeteix.

—No sabeu? An en Sagarra...

I s'explica l'aventura i la descomunal batalla sostinguda entre'l senyor baró d'Albí i en J. M. de Sagarra i de Castellarnau, que no fou ni amb toledana, ni amb espasí versallesc, ni amb floret italià, ni amb cisellades pistoles, sinó amb els punys plebeus.

En Sagarra, imitant als vells poetes que posaven al marge de les seves serenes rimes uns entremaliats epigrammes, escrigué uns versos que alteraren al senyor baró d'Albí, empenyent-lo a una venjança, que en Sagarra, tan bon poeta com esgrimidor de braços, rebutjà victoriosament. I com que en Sagarra és quelcom més que una força poètica de la naturalesa, volgué venjar l'agravi com calia entre dos representants de la secular noblesa catalana. Però'l senyor baró d'Albí, resulta que és el president de la Lliga anti-duelista.

En els centres literaris, s'ha trobat la solució an aquest conflicte poètic-caballeresc, compaginant el desafiament amb la creuada contra'l vessament de sang, mentres no sigui a cops de puny, que sosté el senyor baró d'Albí. Que el desafiament se celebri, a pistola, i a vint passos de l'Ignasi Iglesias.

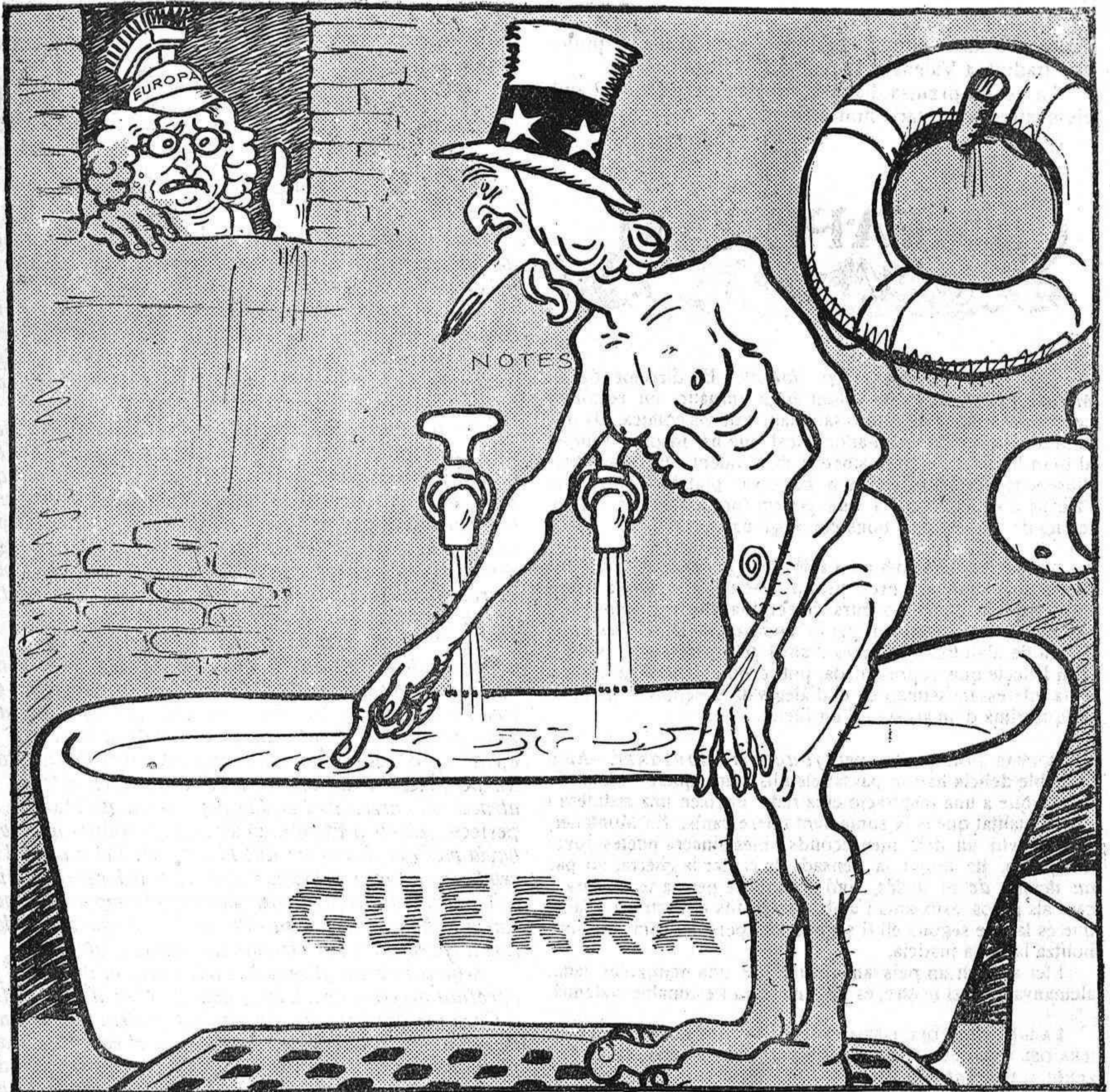
En Cambó, paladí de Catalunya...

Format per persones conegudíssimes i d'una forta fè catalanista, hi ha un Comitè organitzat per a socórrer als voluntaris catalans que lluiten a França. Algú va dir que en Cambó estava disposat a contribuir en la subscripció oberta, i la dama que presideix el Comitè, dama distingidíssima, esposa d'un literat, se dirigí an en Cambó,

«Hoy la Marcha Real ha de ser el himno de todos los españoles.»

(«Progreso», dixit)

A PUNT DE POSAR-SE EN REMULL

Europa.—Apa, home, no t'hi pensis més, que ja està prou atemperada.

pregant-li, en una carta cortès i admirativa, una dàdiva per als hèroes catalans.

La carta no obtingué resposta. Pensant en oblits i en feines, la dama envià a un dels seus criats al despatx d'en Cambó a recullir una resposta:

—De part del senyor Cambó, que torni un altre dia.

El criat tornà i el senyor Cambó li participà que no, que ell no donava res...

Esser germanòfil pot tenir una excusa política o una justificació intel·lectual, però no el dret a barrejar la grolleria impertinent amb l'avarícia.

El nas israelita d'en Cambó, justifica el seu acte. No és un germanòfil, és un xueta.

—Escolteu, escolteu: «Según los últimos informes, puede estimarse en un millón de hombres, los que perdieron ayer los alemanes en su ataque de Chapelotte.» Això ho deia *La Vanguardia* del 27 d'abril.

—Ja ho sabíem que les tirades de *La Vanguardia* eren grosses.

—¿I això, d'on és?: «Los rebeldes de Dublin son desocupados.» Vol dir «Sinn Feiners», i han traduït «sense feina» en català, y «desocupados», després, en castellà.

—Traduccions d'*El Noticiero*.

—I gramàtica d'*El Liberal*. Mira: «omónimo», sense hac.

—La que sobra en «hibérica», en *Iberia*.

—Però *El Liberal* escriu això: «El escritor alemán que tradujo el artículo de Zola «Yo acuso»,...». Volia dir

l'autor del llibre famós «J'accuse», que s'acaba de publicar, traduït, a València, senyor d'*El Liberal*.

La nostra premsa diària, competeix perfectament amb els nostres setmanaris humorístics.

CIENT SONETOS, per *Josep Nakens*.—El director de *El Motin* ha publicat, en un volum força simpàtic, un recull de cent sonets plens de sàtira sangnànt i de vis còmica. Els que conèixen la vena política-anticlerical que ha inspirat sempre al brau lluitador, el més sincer i més valent dels venerables lliurepensadors que resten a Espanya, podran comprendre l'alcancç d'aqueixa obreta que creiem formarà en les biblioteques de tots els seus bons correligionaris.

JERUSALÈN, Comèdia en 3 actes, per *Josep Aris*.—Fou una de les dues úniques obres proposades per al premi a la millor comèdia en el concurs celebrat a Madrid l'any 1913, essent estrenada amb èxit per la companyia Duse-Vitaliani a Palma de Mallorca en el mes d'abril del mateix any. No sabem l'efecte que, representada, pot produir, però la lectura es fa interessantíssima i en el diàleg s'hi descobreix la tasca pulquèrrima d'un artista i d'un literat.

POEMAS INMEDIATOS, per *Joaquim Montaner*.—Amb veritable delícia havem passat els ulls per aqueix volum de versos que a una inspiració enlairada uneixen una ardidesa i una actualitat que'ls fa sumament interessants. En Montaner, que és avui un dels més fecunds i més sincers poetes joves d'Espanya, ha tingut la pensada de cantar la guerra, no pas *au dessus de la mêlée*, sinó tocant de peus a terra, cara a cara als gasos asfixiants i amb els ulls fets a l'estrella aliada, que és la que segons ell (i segons tota persona com cal) simbolitza la bona justícia.

I fer això en un país tan neutral, de una neutralitat tan... alemanya com el nostre, és de una rara i estimable valentia.

LA INDUSTRIA DEL LIBRO EN ESPAÑA Y LA CODICIA EXTRANJERA DEL LIBRO ESPAÑOL EN LOS MERCADOS DE NUESTRA RAÇA Y LENGUA, per *Antonio Graño*.—Un esboç de reorganització editorial i llibrera d'Espanya, que vé com l'anell al dit, precisament en una època en que la crisi del llibre es deixa sentir fortament en els països neutrals quasi tant com en els bel·ligerants a conseqüència principalment de l'escassetat del paper i de les dificultats de transport.

El senyor Graño, amb un bon criteri i una pericia dignes de tota alabança estudia en aquesta obra els mals esdevinguts de l'acaparament poc escrupulós de l'edició estrangera dels llibres espanyols i, després d'atinadíssimes observacions filles de l'experiència, senyala breument nous horitzons que a la fi, segons ell, podrien esdevenir eficacíssims remeis.

COLECCIÓN EOS.—Havem rebut el fascicle número 3. d'aquesta Col·lecció, una de les més avençades biblioteques que's publiquen a Costa Rica. Conté un estudi de Voltaire, fet per Victor Hugo, i altres treballs interessants.

LECTURA POPULAR.—El darrer quadern publica un ben triat recull de *Vers i prosa* d'en Joaquim Cabot i Rovira.

MUSEU SOCIAL.—Memoria dels treballs fets, durant l'any 1915, en la cultural institució que porta el mateix títol.

GLOSARI

EL CINE, ESPECTACLE EDUCATIU

No fa gaires nits fou detingut, a París, un bordegaç de quinze anys en el moment de reventar la caixa dels cabals d'un farmacèutic.

Un cop portat a la Comissaria i sofert l'interrogatori que és de precepte en aquests casos, l'espavilat marrèc va cantar de pla, descapdellant davant de tot-hom qui volgué sentir-lo tota la seva teoria social sobre la propietat mal adquirida i les excel·lències del robament.

Per a entrar a la farmàcia s'havia valgut d'unes claus falses fabricades per ell mateix. Entre altres eines de l'ofici se li varen trobar tres rossinyols, un revòlver, una careta negra amb «cucurutxo» estil Fantomas, cordes per a lligar dones al peu dels llits, mordaces, draps per a entatxonar a la boca de les criatures cridaneres, dormitoris per a gossos de presa, una llanterna sorda, un ganivet xerraire, una teya marca del «am», una destrial de butxaca, un saca-tapos i una llibreteta.

Però de tot aqueix arsenal de delinqüència, de tot aqueix bé-de-déu de art del diable, lo més suggestiu, lo més notable i lo més digne de posar-hi atenció els «padres que teneis hijos» era la llibreteta, un quadern de notes que'l xicot—l'àngel de Déu!—anava prenent en els cines; un dietari en el qual hi apuntava tots els procediments, totes les peripecies d'èxit segur per a cometre els crims i els atracos més arriscats i perillosos; un acabat «Manual del perfecto ladrón o El robo al alcance de todos» que no hi havia més que demanar; allí hi era tot: del escalo al incendi, del estupro a l'exhumació, des del pebre als ulls a la punyalada trapera, des del cloroformo aclaparador fins a la bomba silenciosa i des de la xeringa injectadora fins a les sorpreses elèctriques més abracadabrants.

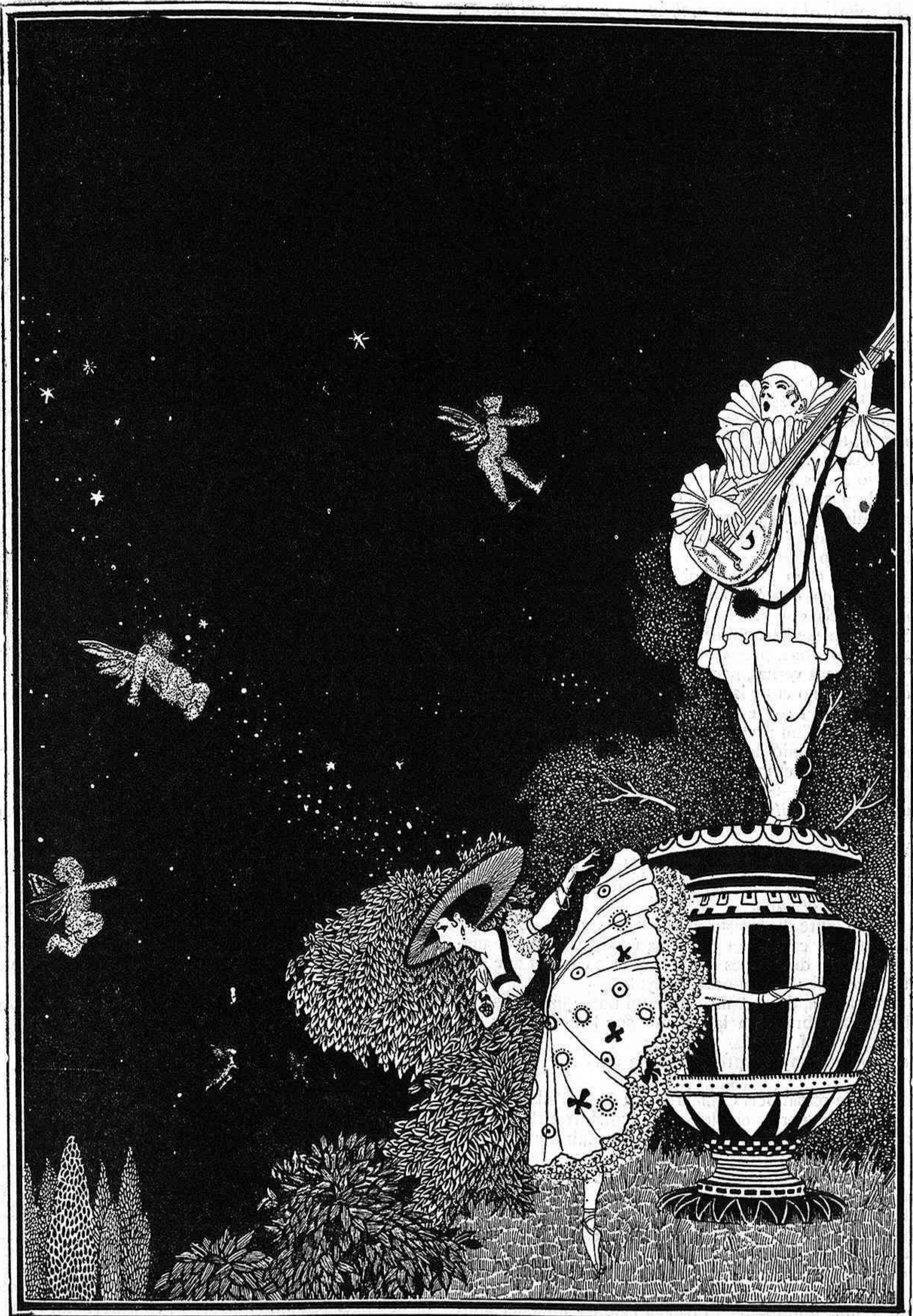
Segons refereix el senyor Comissari, la llibreteta del aprofitat deixeble de'n Lupin podria servir d'obra de text a Caco i a Mercuri. Es un catàleg nodrid i documentat de les millors operacions pràctiques en el ram del lladronici; un impecable còdic del cavaller d'industria; un magazine copiosíssim de trucs i martingales per a robar i assassinar amb perfecta impunitat. El lema de la llibreteta, sobre tot, diu que no té desperdici: «Si per per a robar sis pessetes s'han d'enllestir dotze persones, s'enllesteixen amb art i discreció... i pax vobis».

Pobre bordegaç!... Comprovat que les pel·lícules detectives i terrorífiques havien cap-girat el seu tendre cervell, l'infant fou tornat a casa dels seus pares; pares desconsolets que, per a refer-se del cop, aquell vespre mateix devien portar-lo altra vegada al cine.

I amb tot això, allí, com aquí el Films pujant a cavall del teatre, fent-li una competència a mort!

En la darrera estadística publicada a París mateix es veu clar la preferència del gros públic en matèria d'espectacles: En un mes—el setembre de l'any passat—els teatres parisencs despatxaren 612,000 entrades, mentres que els cines (i això que allí no n'hi han tants com aquí) ne despatxaren 1.316,000, això és, moltes més del doble.

Vàrem dir ja fa temps que el cine mataria el teatre, i la profecia es va complint. El matarà, però després de

LES CLARES NITS DEL FLORIT MAIG

Serenata al perfum de les roses

haver-lo robat, al revés dels malfactors de les pel·lícules. I a les fosques, que per segons qui es un agravant, però pels parroquians del cine es veu que és una aventatge o una condició cine... qua non.

XARAU

Dintre la totalitat de l'obra quinteriana, *Cabrira que tira al monte...*, representa un dels moments més alts. Té l'obra un sacrifici a la sobrietat que'ls autors compleixen conscientment i una vigoria emocional que la enlairen a categoria de perfecció. Poques vegades s'escauen d'anar tan armoniosament units i ponderats els elements escènics primaris, com se troben en aquesta obra rublerta de sentiment.

La mateixa sobria sencillesa de l'acció afavoreix l'intent d'anàlisi que'ls autors volien dur a terme.

Jo declaro sincerament que l'obra darrera dels aplaudits germans Quintero me plau moltíssim, per la manca de recursos fàcils al engany de que amb tanta facilitat poden servir-se els dramaturgs pràctics.

Sobria, neta, clara, precisa, l'obra raja humanitat amb tanta palpitació de vida, que és com un cor que viu.

Com tots els que provoquen les grans passions, el conflicte és incomplex i senzill i plé de claretat.

I aquest conflicte, precisament per la fonda emoció del drama, per la seva veritat, per la pròpia honradesa dels autors és el de l'home, no el de la dona (no's tracta d'una comedia fàcil) que passa per sobre la vida tormentosa que fereix com sobre la verdor d'un prat una donzella que corre descalça. Aquest, que en opinió de crítics més autoritzats que jo, és un defecte, és per a mí el major acert del drama. I no comprenc com poden trobar—com realment troben—ben dibuixat el caracter d'aquesta *Glòria* del drama quinterià, i no s'expliquen que la tragedia i el cas d'ell, i no el d'ella, omplin els quatre actes.

Aquesta admirable ponderació dels elements dramàtics és, per sobre cap altra, la primera virtualitat que dona força a *Cabrira que tira al monte...*

Potser un altre dia insistiré parlant d'aquesta obra, a la que sincerament crec que no se li ha fet la justícia que mereix, i que és una de les més belles i de més emoció que han produït darrerament els autors espanyols.

Antonia Plana, donant mostres d'un bon gust indiscutible, trià aquesta obra per a la vetlla de son benefici, que fou vetlla de son triomf.

Ella i sa companyia representaren la obra amb tota perfecció.

I ja que he parlat dels Quintero, una frase d'ells me servirà a meravella per a emetre mon judici respecte a *Sor Simona*, la darrera obra d'en Galdós que, amb bona voluntat, estrenaren al «Apolo».

Deien els Quintero, judicant *Sor Simona*, que ja tan sols el moment en que la protagonista, vestint els hàbits religiosos se declarava mare, valia l'obra. Verament, és un fort moment d'humanitat que acredita la gloriosa genialitat del venerable autor de *El Abuelo*.

Geni i força; heus-aquí les dues virtuts principals d'aquest drama d'en Galdós en el que, a despit d'algunes divagacions escèniques poc importants, hi batega l'ànima humana amb aquella lluminosa i gloriosa palpitació que el vell gloriós ha sapigut suspendre en tants moments. Visió geganta d'una ànima i d'una vida amorosa plenes de pietat i de caritat, el drama d'en Galdós, una mica dur i una mica sec, té, no obstant, el segell inconfondible de son autor, que a tots els fills

CERCANT LA PISTA

—Si no fós que havem d'ésser neutrals, peccaria contra un alemany...

de son esperit sab donà-ls'hi les ales que porten cap el cel lluminós i blau de l'eternitat.

La manca d'espai no'm permet estendre'm més respecte a aquestes dues obres, que són de les poques que ho mereixen.

Dijous començaren a «Pompeya» [les sessions de teatre català, organitzades pel F. del T. C. Fou la de l'inauguració un gros èxit.

Un altre dia parlarem d'aquesta nova i lloable empresa catalana amb l'extensió que's mereixen la bona voluntat i el bon desig de sos organitzadors.

FARFARELLO

Young-Boy's, l'equip de Berna, contendí, dissabte i diumenge passats, amb el nostre *F. C. Barcelona*, i fou derrotat per aquest, el primer dia per 4 a 1, el segon per 4 a zero.

Si hem de dir la veritat, l'equip suïç no ens acabà de convèncer, no obstant i considerar-lo bò; però sens dubte la seva *tournee* per Espanya, jogant tres o quatre partits per setmana, els devia cansar i els jogadors no donaren gaire de sí.

Anem a dir que'l nostre Club campió jogà també bastant més que de costum. El primer dia, reforçada la línia davantera amb l'Armet (*Quinqué*), de l'*Uni*, estava irresistible. El segon dia, que's presentà l'equip complet campió, també estigueren molt rebé, exceptuant en Martínez que estava per pegar-li quatre trets (és un dir). Al menys li anaren mitja dotzena de pilotes a la punta de la sabata, i, estant a tres metres de la porta, no en sapigué rematar ni una.

En el primer partit entraren els goals: un en *Quinqué*, un en Torralba i els altres dos l'Alcántara. En el segon n'entrà un en Viñals, dos l'Alcántara (que a l'últim se despedí de debò) i un en Massana gran, d'un *penalty* que tirà fluixet a les mans del porter suïç i aquest no volgué parar, i això que podia fer-ho.

Resumint: l'equip de Suïça, que havia empatat amb l'*Atlético* de Bilbao (avui campió d'Espanya), perdut amb el *Madrid* (campió del Centre) per 2 a 1, aquí perdé per 4 a zero, essent dominat completament tot el partit. Com s'explica això? Senzillament: dient que'l nostre equip campió és millor, indubtablement, que l'*Atlético* i que'l *Madrid*.

Per què, doncs, ens havem quedat sense pòguer arribar a campions d'Espanya? Que ho digui el senyor Berraondo.....

Apropòsit de campionat, veiem que la Federació Espanyola a l'últim ha tingut l'acert de decidir que la final entre l'*Atlético* de Bilbao i el *Madrid*, se faci a Barcelona; i diumenge, *si el tiempo lo permite*, veurem an aquests *fenómenos* de Basconia i Castella, anar a la *greña* en el camp de l'*Español*.

Diem anar a la *greña*, no perquè desitgem que hi vagin, sinó perquè el partit ha de resultar forçosament dur, degut a la seva immensa importància.

Nada menos que'l campionat de Espanya és lo que'l vencedor se'n emportarà! Quina llàstima que'ls catalans no haguem pogut arribar enguany an aquest cas! Quina rabia fa que les preferències d'un jutge parcial ens hagin arrebatat lo que de dret ens pertoca!

En fi, deixem-nos de lamentacions i desitgem amb tot el cor que diumenge quedin campions d'Espanya els millors i els més nobles. Així sia. Amèn.

Els bogadors de la mar salada, estan remoyent-se que és un gust, amb motiu de les properes regates de Pasqua, que, com sempre, organitza enguany el R. C. Marítim.

Nosaltres desitjaríem dir quelcom dels equips de iola, de canot i de canoa. Però, apesar de que això sembla extrany, s'ha de dir que'ls *sportmen* tenen la pell molt fina, i un hom no pot fer cap observació que no's molestin.

Així, doncs, deixem que'ls fets aclarir: l'*incògnita* de l'actual campionat de rem, i diem solament que tant al Club de Mar, com al Marítim; hi ha una colla de xicots entrenant-se de valent i que en les demés agrupacions del port les canoes ja es belluguen, disposades a la lluita.

També la F. A. C. prepara un festival, però ens atreviríem a demanar-li que'l fes aviat o l'ajornés per a passat l'estiu, perquè mirin que ara vindrà un temps impossible per a l'atletisme!.—HIP

Ya no hay patria, Veremundo!

Segons fallo del Jurat, en els Jocs Florals d'enguany ha quedat sense adjudicar el premi de l'*englatina d'or*, que—com deuen saber—es el que correspón a la patria.

Això vol dir, una de dues: o que ja no tenim poetes amb sentiment patriòtic que sàpiguen cantar les gestes de Catalunya, o que aqueix sentiment no és del gust dels senyors que formen el Jurat.

—I ja ho sab el teu pare que vens a l'*Edén* a veure les franceses?

—Sí, dòna. Ell se'n va a sentir el vicari de París Som de l'*Union sacrée*, els de la nostra família.

(— L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

En un i altre cas, l'efecte és ben sensible.

Precisament ara, que, per contrarrestar l'ensopiment neutral que patim, els poetes haurien de vibrar amb entusiasme, és quan tenen la lira més destrempada.

Pobre Catalunya!... no tenir al teu redós ni un trist esquitx de D'Annunziol...

Crida l'atenció dels vianants, en l'aparador de l'«Unió Musical», una hermosa copa que'ls ianquis regalaren al desventurat Granados i que s'ha salvat junt amb l'equipatge del mestre en el naufragi del *Sussex*.

Una copa que, al contemplar-la, un hom no pot menys de sentir-se les llàgrimes als ulls. Una copa que no està destinada a libacions, sinó a emocions.

Per als fills del autor de *Goyescas*, sobre tot, no deu ésser una copa sinó un càlzer. El càlzer de l'amargor.

Una gran concurrència assistí al banquet en honor a la França, celebrat el diumenge al «Mundial».

Passaven de dos cents els començals i foren moltes les adhesions.

Al cap de taula hi havia el viscònsol M. Garcin, en Guimerà, en Mestres i el doctor Martí i Julià.

Després dels brindis, que foren un expressiu testimoni dels intel·lectuals catalans a la República Francesa i en els quals s'hi declarà el viu anhel de Catalunya de compartir amb ella els seus dolors i les seves glories, tot-hom dret, se cantaren *La Marsellesa* i *Els Segadors*.

Es a dir, tot-hom no; l'ex-regidor Vinaixa cantà «La Marxa reial», que és ara l'únic himne espanyol, segons *El Progreso*.

En Romanones ha fet proposicions al senyor Suárez Inclán per si vol ocupar l'Alcaldía de Madrid.

Pero, segons diuen, ell ha contestat que no, que si deixa el Govern de Barcelona, serà en tot cas per a anar-se'n a descansar.

I motius que té de fer-ho.

No hi ha res que cansi tant com els fracassos.

En el seu discurs inaugural de la «Biblioteca Cervantina», en Puig i Cadafalch va estar molt valent i atrevit. La seva oració fou una estocada a fons al centralisme; una pedra-bloc posada a l'afirmació catalanista, com no n'ha posades de millors el *lligaire* arquitecte.

Però això són paraules.

En els fets, la gent de la plaça de la Cucurulla ja's porten d'altre faisó. La prova fa quatre dies: per no gastar-se dues centes pessetes en un viatge a Lyó, sol·liciten del Cònsol d'Espanya que'ls representi en una festa.

Què n'hauria dit d'això, en Cervantes?

No sé si s'hi hauràn ficat.

Fa una temporada que tots els governadors que'ns envien a Barcelona són senyors que'ls agrada parlar en tò de broma.

Tot sovint llegim en les notes del govern Civil:

«Siguió hablando el Gobernador, y en tono humorístico dijo.....»

I és clar, com que són autoritats de «género chico», en tò humorístic no poden dir sinó beneiteries.

—Busco casa per a servir, però que no hi hagi senyores perquè sempre m'hi disputo.

—Això rai, vés al quartel del Bonsuccés.

Els *floraleros* no estan contents amb el fallo del Jurat. Com sempre que intervenen en alguna cosa, els mallorquins s'han aprofitat.

El premi Fasthenrat concedit an en Santos Oliver com a poeta, diuen que té ses causes en l'actitut del distingit publicista separant-se del Institut d'Estudis. Ademés se li premià per part del senyor Mateu, mangoneijador dels Jocs, la seva intransigència respecte a les Normes ortogràfiques. Item més: No s'ha volgut premiar a cap jove, perquè aquests ja poden estar satisfets amb que una vegada se concedís dit premi an en Carner.

Aquestes són les tres raons que, segons diuen, han decidit al Jurat a premiar al il·lustre Santos Oliver.

De manera que si fós cert el lema «Patria, Fides, Amor», quedaria modificat: «Anti-Institut, Anti-Normes, Anti-Juventut».

No està mall!

Sembla que ha tingut un gran èxit el concert donat per la Banda Municipal, organitzat pel mestre Lamote, a fi que pugués judicar-se *su adelanto*.

Vaja, ho celebrem!

A poc a poc aniràn lluny.

Ha trigat a decidir-se en Lamote, però al fi sembla que's mou. Calculem que d'aquí quatre o cinc anys la Banda començarà a estar bé.

A Madrid han tingut lloc les conferències dels intel·lectuals francesos, de que parlarem fa alguns dies.

Aquí sembla que ningú s'ha preocupat d'aprofitar la ocasió.

Es clar! Com que a l'Ateneu a la Presidencia hi ha una roca i l'*Institut* és germanòfil!

Aixís ens llueix el pèl!

An els Jocs Florals d'enguany sols s'han rebut 180 composicions en comptes de les trescentes o més que hi *tiraven* altres vegades.

Ja ho estem veient: això dels Jocs morirà «en pleno éxito».

Serà l'única cosa que la literatura catalana haurà d'agrair an en Francesc Mateu.

Un apache assassinat a Vallvidrera. Dos dies de misteri.
 Uns excursionistes tranquils que descobreixen el cadavre...
 Què fan els nostres pel·liculers?

Al preu de 25 cèntims, es ven en la nostra Administració,
 Rambla del Mig, 20.

Per a commemorar d'una manera digna el Centenari de Cervantes, havem cregut d'interès reproduir i posar a la venda un facsímil del número que L'ESQUELLA DE LA TORRATXA dedicà al Centenari del Quixot, l'any 1905.

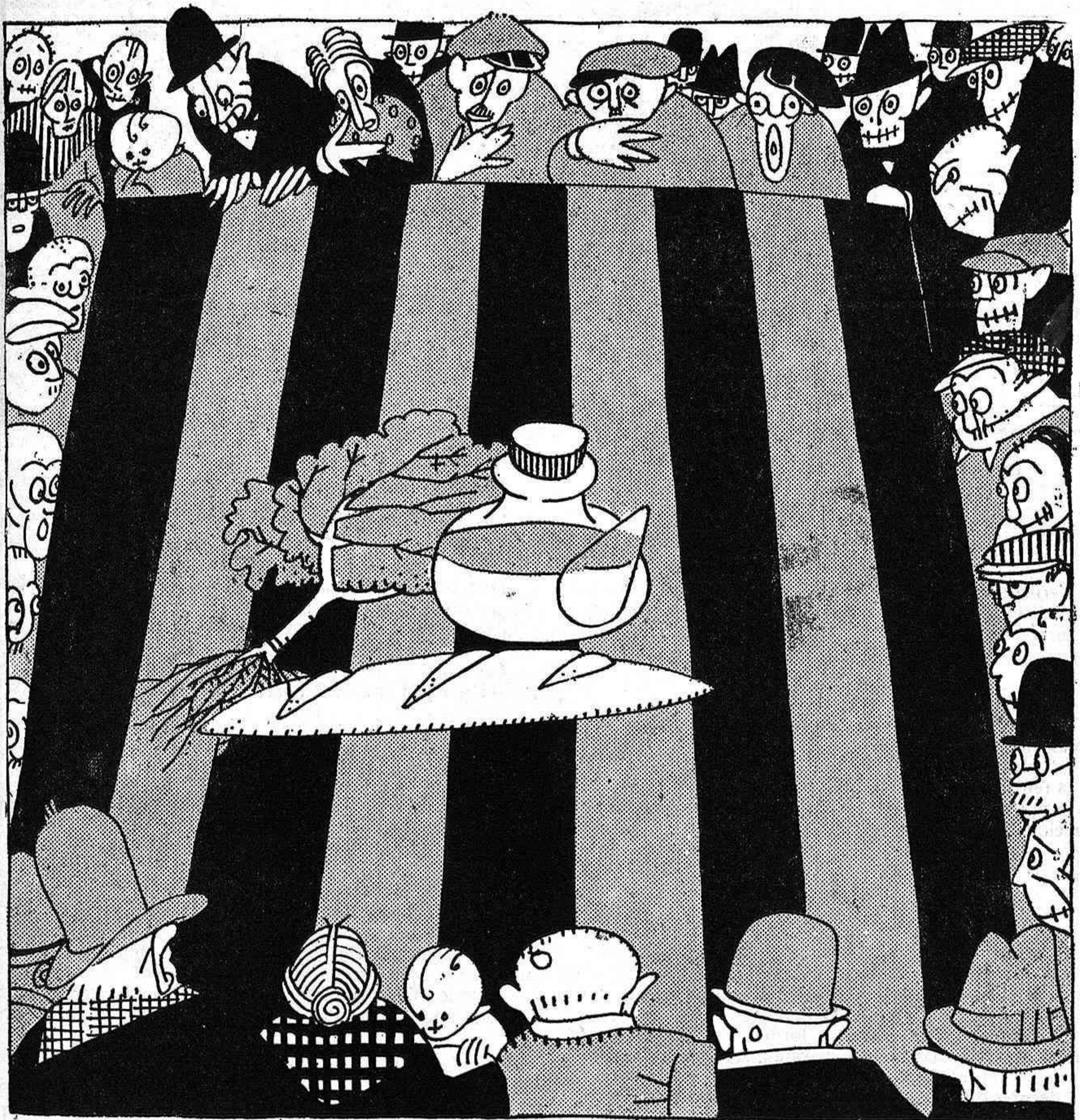
L'esmentat número, imprès sobre excel·lent paper *couché* i imprès a varies tintes, constitueix un magnífic recordatori d'ambdues solemnitats cervantines.

El cronista de salons descriu una festa de la bona societat barcelonina:

«En la suntuosa morada de los señores X. tuvo lugar ayer una espléndida fiesta con motivo de *vestir de largo* la hija de la casa.»

I el cronista de salons, al escriure això, somriu i fa memòria.

—Sí, sí, *de largo*, i se li veia un pam de pantorrilla!..

Jocs Florals de la Neutralitat

Els tres premis ordinaris: la flor natural, l'englantina i la vi-ola.

EN MAR

—Si que haurem fet mala pesca!
—Ja ho veus, i tants peixos grossos com corren!

Veritat és que ara, amb la nova moda de faldilles, és bastant difícil averiguar quan a una noia se la vesteix de llarg o de curt

En Rius i Rius ha emprès una activa campanya contra els captaires.

Ja'l planyo.

Ja renyirà amb els de la Casa Gran.

Perque, ben mirat, a l'Ajuntament és on se capta més de Barcelona.

Quina feina se'ls gira, al nostres actors *vaudevillistes!*

Com una bomba els haurà caigut la notícia del pròxim debut, al «Español», de la companyia de *vaudeville* del teatre de la «Porte de Saint Martin» de Paris.

En Santpere, i en Bozzo, la Jordi i els seus satèlits, en Carles Capdevila i família no deixaràn, de segur, d'assistir a cap de les representacions.

I després donarà gust sentir-los per la Rambla.

—De calçotets i camises podran estar millors que nosaltres, però lo que és de picardía grollera i de mala intenció, els en donem vint a acabar a trenta

I no falta qui, per endavant, ja'ls hi dona la raó

Don Emiliano Iglesias no para de treballar en favor dels que un dia poden tornar-li a portar l'acta a les mans.

Ara tota la seva activitat és esmersada en defensa dels venedors de petxines i musclos.

Es lo que ell deu pensar:

—Pexines i musclos?... *para el arruesso!*...

En una ferreteria, una senyora, desembolicant un gran paquet.

—Miri, li torno aquesta ratera, porque no'm serveix.

—I això?

—Fa quinze dies que la tinc parada tal com vostè em va dir, i no se m'hi ha agafat cap rata.

—Ja hi va posar formatge a dintre?

—Sí senyor, formatge, cansalada, pernil..., tot ho he probat.

—Doncs, filla, no sé què dir-li. Les meves rateres ja sé que són bones. Deuen ésser les seves rates les que no valen res.

Antoni López, editor, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

TELÉFONO 4115

ÉXITO VERDAD

VICENTE BLASCO IBÁÑEZ

**LOS CUATRO JINETES
DEL APOCALIPSIS**

Un tomo en 8.º

Pesetas 3'50

LUIS DE OTEYZA**Galería de obras famosas**

Prólogo de Max Nordau

Un tomo en 8.º

Pesetas 3'50

SERAFÍN Y JOAQUÍN ÁLVAREZ QUINTERO

CABRITA QUE TIRA AL MONTE...

DRAMA EN CUATRO ACTOS

Un tomo en 8.º

Pesetas 3'50

EDUARDO MARQUINA**EL GRAN CAPITÁN**

LEYENDA DRAMÁTICA DE AMOR CABALLERESCO

Un tomo en 8.º

Pesetas 3'50

ACABA DE PUBLICARSE

MIGUEL DE UNAMUNO

ENSAYOS

Un tomo en 8.º

Pesetas 3

La setmana que ve es posarà a la venda la tercera edició del

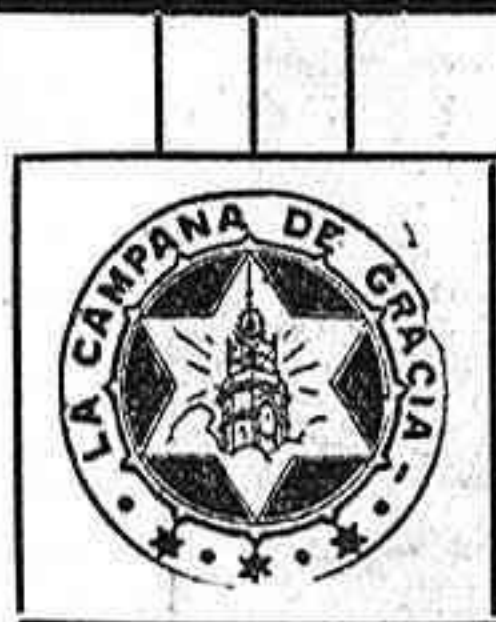
VOCABULARI ORTOGRÀFIC

i les Normes de l'Institut d'Estudis Catalans

PER A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom en 8.º relligat

PESETES 2

Demà, dissabte**NÚMERO EXTRAORDINARI**

DE

LA CAMPANA DE GRACIA**GUERRA - CRISIS - SUBSISTENCIES**

Xispejants caricatures

PREU: 10 cèntims

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral per a certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

VERSOS DE LA PASSIÓ

— Cansat estic del camí;
reposar voldria un poc...